

УДК 37.013.42

DOI 10.12958/2227-2844-2024-4(363)-158-165

Тунтуєва Світлана Володимирівна,

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри соціальної педагогіки
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Полтава, Україна.
svitlana.tuntueva@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3266-0110>

Литвинова Наталія Анатоліївна,

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри соціальної педагогіки
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Полтава, Україна.
litvinovan76@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2643-2031>

ПІДГОТОВКА МОЛОДІ, ЯКА ВИХОДИТЬ З-ПІД ОПІКИ, ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ВИКЛИКИ

Відповідно до чинного законодавства, особами з числа дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування вважаються особи віком від 18 до 23 років, у яких у віці до 18 років померли або загинули батьки, та особи, які були віднесені до дітей, позбавлених батьківського піклування.

Влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, традиційно відбувається до сімейних форм виховання у вигляді усиновлення, опіки та піклування, прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу; до інституційних закладів – будинків дитини, дитячих будинків, шкіл-інтернатів, спеціалізованих інтернатних закладів (для дітей з вадами та особливостями розвитку), будинків інвалідів; до закладів тимчасового влаштування – притулків для дітей, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей. Разом із тим з'являються нові форми підтримки дітей цієї категорії, як-от наставництво та патронатне батьківство, які дозволяють мінімізувати інституційний досвід для дитини та забезпечити їй тимчасову професійну підтримку.

Отже, на етапі набуття дитиною статусу сироти чи позбавленої батьківського піклування державою розроблена система влаштування, супроводження й підтримки, яка дозволяє дитині вижити, пристосуватись до нових умов існування, почуватися більш-менш захищеною, здобувати базову середню освіту та вийти у самостійне доросле життя, сповнене нових викликів та ситуацій, до яких діти не завжди готові та які не завжди можуть самостійно подолати.

Практика роботи з дітьми сімейних форм виховання показує, що більшість із них виходять з-під опіки після досягнення 18-річного віку з двох причин: вступають до навчальних закладів, які територіально віддалені від місця проживання прийомних батьків / опікунів, або бажають проживати самостійно.

Вивчення численних досліджень та публікацій з питань підготовки до самостійного життя дітей інтернатних закладів та дітей сімейних форм виховання доводить незначні розбіжності в ступені цієї готовності, що підтверджує актуальність та гостроту обраної теми. Чим довше молода людина залишається проживати в альтернативній сімейній формі виховання після досягнення нею 18 років, тим більше ризиків для неї в майбутньому: страх виходу до самостій-

ного життя, несформованість або відсутність практичних навичок життя поза сім'єю, відчуття неготовності до автономного проживання.

Метою статті є узагальнення й викладення соціально-педагогічних викликів, що стосуються підготовки молоді, яка виходить з-під опіки, до самостійного життя.

Теоретичне осмислення проблем підготовки молоді до самостійного життя висвітлено в працях філософів (М. Бахтін, М. Боритко, В. Конєв та ін.), соціологів (М. Залигіна, О. Левко), психологів (І. Бех, О. Кисельова, Д. Фельдштейн), педагогів (Г. Бєвз, А. Капська, І. Трубавіна, О. Яременко та ін.). Загальні питання підготовки молоді до самостійного життя висвітлені в роботах Н. Комарової, соціально-педагогічний складник підготовки дітей-сиріт до самостійного життя досліджувався в роботах З. Кияниці, Л. Канішевської, А. Лавринович, Н. Литвинової, Т. Лози, І. Носача, З. Вербич та інших.

На думку дослідників, основними факторами, які сприяють успішній соціалізації дитини-сироти, незалежно від форми її влаштування, є: задовільний стан фізичного та психічного здоров'я, можливі варіанти життєвого влаштування, наявність благополучних родичів, здатних підтримати молоду людину в період первинної адаптації, певні матеріальні статки (накопичення, власне житло), соціальна компетентність, навчальна успішність, професійна визначеність та здобуття професійної освіти, перспективи працевлаштування за обраною професією, наявність навичок організації власного дозвілля, наявність фахівця (соціального працівника, педагога, наставника), який би здійснював професійну підтримку чи супроводження.

Досліджуючи готовність старшокласників інтернатних закладів до самостійного життя, Л. Канішевська виокремлює зовнішні та внутрішні умови, які мають сприяти успішній адаптації дитини-сироти в соціумі. Так, зовнішні умови залежать від соціуму та передбачають: гарантії прав дитини на всі види захищеності, у тому числі медичні гарантії, наявність житла, робочого місця, доступність освіти; соціокультурні настановлення та стереотипи щодо сприйняття дітей-сиріт у суспільстві, ставлення до них. Внутрішні умови формуються із самооцінки дитини, рівня домагань, активності, готовності до опанування соціального простору, прав та обов'язків, взяття відповідальності за себе та близьких; бажання дитини долучитися до соціуму, готовності і наявності особистісних ресурсів, внутрішньої потреби в механізмах стабілізації та узгодження своїх дій з діями інших людей та соціальних груп (Канішевська, 2012).

Виокремлюючи соціально-психологічні особливості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, Л. Єрмакова об'єднує їх у такі групи: відсутність досвіду соціальних контактів з людьми на роботі, у сфері обслуговування, охорони здоров'я; труднощі в спілкуванні, де треба будувати стосунки; несформованість потреби і здатності працювати / навчатися; споживацтво, нерозуміння матеріальної сторони життя, майнових відносин; відсутність особистого досвіду нормального життя в родині; емоційна бідність; знеособлення, бажання не виділятися із загальної маси, що характеризується низьким рівнем свідомості; знижена власна активність; відсутність морального імунітету до умов того середовища, з якого більшість із них походить.

Для молодої людини, яка має досвід проживання в інтернатному закладі або яка готується до виходу з-під опіки, процес формування навичок самостійності пов'язаний із серйозними стресами та переживаннями, може супроводжуватися труднощами і не завжди проходить успішно.

Причини виникнення труднощів під час сепарації та входження молодої людини з числа дітей-сиріт у систему соціальних відносин можуть бути різними:

– неадекватне сприйняття молодими людьми з числа дітей-сиріт тих вимог, які пред'являє до них соціум, не пристосованість до самостійного життя, обмежене коло спілкування, гіперопіка з боку працівників інституційних закладів;

– відсутність достатнього життєвого досвіду, сформованих соціально-психологічних стереотипів, усталених навичок дотримання загальноприйнятих соціальних норм поведінки

(як правило, вони часто запізнюються на роботу, прогулюють її без поважних причин тощо), досвіду спілкування і відстоювання своїх прав у численних інстанціях, навичок спілкування і поведінки у трудовому колективі, брак міцних соціальних зв'язків з родичами, невміння планувати бюджет та робити покупки тощо.

Спілкування соціальних працівників з дітьми-сиротами, випускниками з альтернативного догляду дозволило з'ясувати основні проблеми, з якими вони стикаються в «дорослому» самостійному житті. Передусім це проблеми, які з'являються на початку самостійного життя молоді з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування:

– **психологічні:** неадаптованість (або слабка адаптованість) до життя у «вільному» соціумі; страх перед можливими проблемами влаштування у житті внаслідок штампу «статусна дитина» тощо;

– **юридичні:** незнання, як вирішувати житлові та майнові проблеми, судові процеси з питань майна, житла та спадщини, отримання житла (місця в гуртожитку, оренда квартири), прописки та взяття на пільговий облік отримання житла, погашення боргів за комунальні послуги; відсутність, як правило, власного майна (одягу, меблів, посуду тощо); нездатність отримати соціальні грошові виплати через відсутність прописки; проблема оформлення документів щодо повернення батьківських прав та оформлення прав дитини-сироти; встановлення фактів із минулого життя, їх юридичне підтвердження; проблема статусу сироти; отримання трудової пенсії у разі втрати годувальника; проблема розшуку родичів;

– **матеріальні та житлові; пов'язані з навчанням:** відсутність достатнього рівня освіти, конкурентної спроможної професії та досвіду роботи за отриманою спеціальністю; оформлення документів, наприклад диплому про освіту; направлення молоді до виходу з-під опіки на навчання професій, які їм не подобаються; не завжди бажання збігаються з можливістю – складність та неможливість отримати професії більш високого рівня у престижних навчальних закладах; не завершення (з різних причин) навчання у навчальному закладі, де навчається дитина після випуску;

– **соціальні:** проблеми спільного проживання з асоціальними сім'ями батьків; загальна криміногенна ситуація у країні, безробіття, пияцтво, аморальний спосіб життя.

Вітчизняні та зарубіжні дослідження неодноразово доводили, що система утримання та виховання дитини в інтернатному закладі не створює умов для гармонійного розвитку її особистості. Специфічні умови утримання та проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в інтернатних закладах спричиняють у них (Слозанська, 2018, с. 78):

– брак значущих і неперервних стосунків, прив'язаності та любові, втрату рідних батьків і кровних родичів;

– потребу в збереженні генетичної, культурної історії;

– порушення навколишнього середовища, в якій виросла дитина: будинок, іграшки, речі, домашні тварини, соціум (друзі, вчителі і т.д.);

– недостатній вияв позитивних соціально-рольових орієнтирів; почуття соціальної відчуженості, нехтування соціумом;

– можливість розлучення з сиблінгами;

– втрату місця на родовідному дереві;

– емоційну вразливість і потребу постійної опіки з боку дорослих;

– підвищену агресивність, нівелювання виявів здорової особистості;

– відставання у когнітивному та соціального розвитку особистості дитини; брак стимулу до активної пізнавальної діяльності; «комплекс неповноцінності»;

– неприйняття соціального оточення поза інтернатом, неуспішну соціалізацію у майбутньому.

Для досягнення благополуччя дитині необхідні:

– сім'я, відчуття любові, емоційного тепла від батьків чи осіб, які їх замінюють; постійність такої турботи;

- позитивне спілкування, стабільні довірливі стосунки з родичами, однолітками та іншими значущими особами;
- повноцінне харчування, відпочинок, оптимальні фізичні навантаження та медичний супровід;
- сформовані духовно-моральні цінності, розвинені соціальні навички, вміння адаптуватися до зміни обставин та суспільних реалій;
- розвинена здатність усвідомлювати себе як особистість та презентувати себе іншим, самостійно вчитися та самореалізовуватися у різноманітних сферах;
- можливість висловлювати свою думку та приймати рішення.

У такому контексті процес підготовки молоді, яка виходить з-під опіки, до самостійного життя певною мірою уподібнюється процесу соціалізації особистості, що передбачає активне входження індивіда в усі соціальні інституції. Такий етап життя у молоді, з одного боку, є відповідальним етапом соціалізації як людини, з іншого – етапом адаптації до нових умов життєдіяльності, ускладнених статусом дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування (Капська, 2012, с. 106).

Визначальними критеріями для діагностики готовності молодих людей з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, до самостійного життя ми вважаємо таке: молода людина підтримує стосунки з прийомними батьками / батьками-вихователями після виходу з прийомної сім'ї, має професію відповідно до своїх інтересів і здібностей, стабільний прибуток, має соціальні та життєві навички, вміє формувати довготривалі стосунки з оточенням, готова до сімейного життя та виховання власних дітей, розуміє важливість біологічної родини, підтримує стосунки з біологічними батьками та родичами за умови, якщо ці стосунки не шкодять молодій людині (Литвинова, 2019, с. 109).

Фахівці, які надають підтримку дітям з прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, зауважують, що завдання підготовки молоді до самостійного життя можна вважати виконаним, якщо молода людина:

- *здобуває або здобула професію* – має повну загальну середню освіту, спеціалізовану професійну освіту, відповідно до особистих інтересів і здібностей, а також набуває практичний професійний досвід;
- *має роботу та стабільний дохід* – забезпечена постійним місцем роботи та має стабільний дохід;
- *має житло* – забезпечена автономним місцем проживання, має власне житло, придатне для проживання, або орендує житло на умовах довгострокової оренди;
- *володіє соціальними навичками* – вміє жити в співтоваристві, добре встановлює та підтримує контакти з іншими людьми, конструктивно вирішує конфлікти, знає свої права та обов'язки, поважає права та інтереси оточуючих;
- *володіє життєвими навичками* – має практичні навички, що необхідні у повсякденному житті, вміє стежити за своїм здоров'ям, володіє навичками планування сім'ї, вміє раціонально розпоряджатися грошми й вести домашнє господарство, вміє знаходити інтереси додатково до роботи й навчання, знає, де можна отримувати послуги;
- *є емоційно стабільною* – має позитивний і реалістичний погляд на життя, вміє дбати про власний емоційний комфорт.

Поставлені завдання можуть бути виконані за умови тісної співпраці фахівців, які супроводжують сім'ю та надають соціальну підтримку дитині / молодій людині, із самою дитиною / молодою людиною та прийомними батьками / батьками-вихователями. У цьому контексті соціальна підтримка може розглядатися як «надання допомоги дитині / молодій людині у здійсненні процесу соціальної адаптації, соціальної автономізації і соціальної інтеграції з метою розкриття індивідуально заданих здібностей і талантів за умови прийняття дитиною / молодою

людиною інтересів та норм суспільства для участі у подальшому активному перетворенні» (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми, 2017, с. 123).

У процесі надання соціальної підтримки мають бути дотримані такі правила: згода дитини на допомогу, опора на наявні сили та потенційні можливості особистості, віра у власні можливості, орієнтація на здатність дитини самостійно долати труднощі, співпраця, створення психологічного клімату сприяння; конфіденційність; доброзичливість та безоцінне ставлення; безпека, захист здоров'я, прав, людської гідності; рефлексивно-аналітичний підхід до процесу й результату (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми, 2017, с. 119–159).

Молодь, яка виходить з-під опіки до самостійного життя з альтернативних форм виховання, опиняється перед вибором життєвого шляху, професійної освіти і подальшого працевлаштування. Від зусиль фахівців (психологів, молодіжних лідерів, наставників), що працюють з дітьми-сиротами та дітьми, що залишилися без піклування батьків, залежить, як складеться самостійне життя молодої людини, яка виходить з-під опіки. Інтерактивна підготовка молоді до автономного життя ґрунтується на найважливіших принципах (Спіріна, 2011, с. 96):

«Вчитися в дії» – цей принцип означає набуття різних вмінь та навичок під час практичної діяльності, яка потім спільно аналізується та виводиться на теоретичний рівень.

«Вчитися взаємодіяти» – принцип передбачає отримання практичних знань про відмінності, які існують між людьми, навчання роботи в команді та спонукання до співпраці з оточенням.

«Навчатися вчитися» – принцип передбачає набуття навичок пошуку інформації та її обробки, розпізнання величезного потенціалу нових важливих знань та вмінь в оточуючих та в самих собі, аналізу власного досвіду і виявлення індивідуальних освітніх цілей, а також здатність застосовувати все назване вище в різних життєвих ситуаціях.

Таким чином, *на когнітивному рівні* той, хто навчається, освоює факти, встановлює логічні зв'язки, осмислює теорії і відбудовує ланцюжок комплексної взаємодії окремих феноменів; *на практичному рівні* молода людина навчається, намагається реалізувати власні ідеї та рішення і розвиває навички; *на чуттєвому рівні* навчання відбувається усвідомлення емоцій і цінностей стосовно будь-якого питання, розвивається здатність поставити себе на місце іншого.

До структури програми з формування навичок самостійної людини ми відносимо такі компоненти:

Розвиток комунікаційних навичок як основи найважливіших вмінь та навичок, необхідних у сучасному суспільстві: вміння ефективно спілкуватися та обмінюватися інформацією, розуміння структури та комплексності комунікаційних процесів, знання стратегій вирішення конфліктів, основних правил гарного тону, правил роботи в команді, вміння звертатися до суспільних інститутів.

1. Розвиток компетенцій тайм-менеджменту та фінансової грамотності: базові знання та розвинені практичні навички з управління власним часом, ефективного управління фінансами, планування і подальше дотримання свого власного бюджету.

2. Формування розуміння своїх прав та прав інших людей, розвиток навичок запобігання та протидії дискримінації, насильству в сім'ї та торгівлі людьми.

3. Інформування про сучасний стан сім'ї; чинники, які формують і визначають здоров'я сім'ї; проблеми формування та становлення молодої сім'ї, а також формування вміння щодо користування системою соціального захисту та соціального забезпечення сім'ї в сучасних умовах.

4. Розвиток культури здорового способу життя, формування практичних навичок ведення здорового способу життя, розгляд природних та психологічних чинників здоров'я, розвиток вміння уникати небезпеки в повсякденних ситуаціях, формування безпечної поведінки.

5. Профорієнтація та працевлаштування: формування в молоді практичних навичок ефективного пошуку роботи та адаптації на першому робочому місці.

6. Кібербезпека, формування у молоді людини практичних навичок щодо дотримання безпечних форм поведінки в мережі Інтернет.

Таким чином, підготовка молоді з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, яка виходить з-під опіки, до самостійного життя повинна орієнтуватися на підготовку кожного вихованця з альтернативних форм шляхом всебічного розвитку особистості та адаптації до різних сфер суспільного життя. Соціальний педагог під час підготовки молоді людини до виходу з-під опіки має встановити довірливі стосунки з молоді людиною, координувати весь процес переходу, включаючи здійснення підготовчих заходів, а також постійно підтримує молоду людину під час цього процесу.

Список використаної літератури

1. Канішевська Л. Підготовка старшокласників шкіл-інтернатів до самостійної життєдіяльності: зміст та методика опанування соціальної ролі «громадянин». *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2012. № 42(1). С. 182–188. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/42_1/visnuk_23.pdf

2. Слосанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи : монографія / за наук. ред. д-ра пед. наук, проф. В. А. Поліщук. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2018. 382 с.

3. Капська А. Й., Пеша І. В. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 232 с.

4. Литвинова Н. А. Соціально-педагогічна діагностика готовності молоді з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, до самостійного життя у відкритому суспільстві. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2019. №6 (329). С. 105–117. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-6\(329\)-1-105-117](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-6(329)-1-105-117)

5. Вчимося самостійності : навч.-метод. посіб. / авт. кол.: Галусян Ю. М., Каравай А. В., Кочарян А. Б., Мельник Т. Д. ; за заг. ред. Т. П. Спіріної. Київ : Видавництво ФОП Москаленко О. М., 2011. 212 с.

6. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми. Ч. 2. *Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми* : посіб. у 2-х ч. / Аносова А. В., Безпалько О. В., Цюман Т. П. та ін. ; за заг. ред. Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.

References

1. Kanishevska, L. (2012). Pidhotovka starshoklasnykiv shkil-internativ do samostiinoi zhyttiediialnosti: zmist ta metodyka opanuvannia sotsialnoi roli «hromadianyn» [Preparing high school students in boarding schools for independent living: content and methods for mastering the social role of «Citizen»]. *Psykhologo-pedahohichni problemy silskoi shkoly – Psycho-pedagogical issues of rural schools*, 42 (1), 182–188. Retrieved from https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/42_1/visnuk_23.pdf [in Ukrainian].

2. Slozanska, H. I., & Polishchuk, V. A. (Eds.). (2018). *Sotsialna robota v terytorialnii hromadi: teorii, modeli ta metody* [Social work in the territorial community: theories, models, and methods]. Ternopil: TNPU imeni V. Hnatiuka [in Ukrainian].

3. Kapska, A. Y., & Piesha, I. V. (2012). *Sotsialnyi suprovid riznykh katehorii simej ta ditei* [Social support for different categories of families and children]. Kyiv: Tsentru uchbovoi literatury [in Ukrainian].

4. Lytvynova, N. A. (2019). *Sotsialno-pedahohichna diahnostryka hotovnosti molodi z chysla ditei-syrit i ditei, pozbavlenykh batkivskoho pikluvannia do samostiinoho zhyttia u vidkrytomu suspilstvi* [Socio-pedagogical diagnosis of the readiness of orphans and children deprived of parental care for independent living in an open society]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni*

nauky – Bulletin of Taras Shevchenko Luhansk National. Pedagogical Sciences, 6 (329), 105–117. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-6\(329\)-1-105-117](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-6(329)-1-105-117) [in Ukrainian].

5. Halustian, Yu. M., Karavai, A. V., Kocharian, A. B., Melnyk, T. D., & Spirina, T. P. (Eds.). (2011). *Vchymosia samostiinosti [Learning independence]*. Kyiv: Vydavnytstvo FOP Moskalenko O. M. [in Ukrainian].

6. Anosov, A. V., Bezpalko, O. V., Tsiuman, T. P., Zhuravel, T. V., & Kyianytsi, Z. P. (Eds.). (2017). *Sotsialna robota z vrazlyvymy simiamy ta ditmy [Social work with vulnerable families and children]. Sotsialna robota z vrazlyvymy simiamy ta ditmy – Social work with vulnerable families and children*. Kyiv: OBNOVA KOMPANI [in Ukrainian].

Тунтуєва С. В., Литвинова Н. А. Підготовка молоді, яка виходить з-під опіки, до самостійного життя: соціально-педагогічні виклики

У статті узагальнено й викладено соціально-педагогічні виклики, що стосуються підготовки молоді, яка виходить з-під опіки, до самостійного життя. Розкрито основні фактори, які сприяють успішній соціалізації дитини-сироти, незалежно від форми її влаштування: стан фізичного та психічного здоров'я, наявність благополучних родичів, здатних підтримати молоду людину в період первинної адаптації, певні матеріальні статки, соціальна компетентність, навчальна успішність, професійна визначеність та здобуття професійної освіти, перспективи працевлаштування за обраною професією, наявність навичок організації власного дозвілля, наявність фахівця, який надає професійну підтримку.

Визначено причини виникнення труднощів під час входження молодої людини з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, у систему соціальних відносин на самостійному рівні. Аналізуються проблеми, які з'являються на початку самостійного життя молодої людини.

Молодь, яка виходить з-під опіки до самостійного життя з альтернативних форм виховання, опиняється перед вибором життєвого шляху, професійної освіти і подальшого працевлаштування. Критеріями готовності молоді до самостійного життя вважається таке: молода людина отримує або отримала професію, має роботу та стабільний дохід, має житло, володіє соціальними навичками, володіє життєвими навичками, є емоційно стабільною.

Обґрунтовано найважливіші принципи процесу підготовки до самостійності: «вчитися в дії» – цей принцип означає отримання різних вмінь та навичок під час практичної діяльності, яка потім спільно аналізується та виводиться на теоретичний рівень; «вчитися взаємодіяти» – принцип передбачає отримання практичних знань про відмінності, які існують між людьми, навчання роботи в команді та спонукання до співпраці з оточенням; «навчатися вчитися» – принцип передбачає отримання навичок пошуку інформації та її обробки, розпізнання величезного потенціалу нових важливих знань та вмінь в оточуючих та в самих собі, аналізу власного досвіду.

Ключові слова: молодь, самостійне життя, підготовка, навички.

Tuntuieva S., Lytvynova N. Preparation of youth leaving care for independent life: socio-pedagogical challenges

The article summarizes and outlines the socio-pedagogical challenges related to the preparation of young people leaving care for independent life. The main factors that contribute to the successful socialization of an orphaned child, regardless of the form of its placement, are revealed: the state of physical and mental health, the presence of well-off relatives capable of supporting a young person during the period of initial adaptation, certain material assets, social competence, educational success, professional determination and obtaining a professional education, prospects for employment in the chosen profession, the availability of skills in organizing one's own leisure time, the availability of a specialist who provides professional support.

The causes of difficulties during the entry of a young person from among orphans, children deprived of parental care into the system of social relations at the independent level are determined. The problems that appear at the beginning of the independent life of a young person are analyzed.

Young people who come out of care and live independently from alternative forms of education are faced with a choice of life path, professional education and further employment. The criteria for youth readiness for independent life are considered to be if a young person obtains or has obtained a profession, has a job and a stable income, has housing, possesses social skills, possesses life skills, and is emotionally stable.

The most important principles of the process of preparing for independence are substantiated: «Learning in action» – this principle means acquiring various abilities and skills during practical activities, which are then jointly analyzed and brought to the theoretical level; «Learn to interact» – the principle involves gaining practical knowledge about the differences that exist between people, learning to work in a team and encouraging cooperation with others; «Learning to learn» – the principle involves acquiring the skills of searching for information and processing it, recognizing the huge potential of new important knowledge and skills in others and in oneself, analyzing one's own experience.

Key words: youth, independent life, training, skills.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 28.08.2024 р.
Прийнято до друку 27.09.2024 р.